

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

С. В. Бреус, к.е.н., доцент

Є. Г. Драгієва, студентка

Київський національний університет технологій та дизайну

Вищі навчальні заклади (ВНЗ) як суб'єкти господарювання відповідно з Господарським Кодексом України (частина 1 ст. 55) здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством. Як суб'єкти господарювання можуть бути суб'єктами підприємницької діяльності – навчальними закладами, утвореними з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку, тобто можуть бути [1].

Таким чином, як суб'єкти господарювання вищі мають багато спільного з підприємствами, котрі, у свою чергу, в сучасних умовах функціонують в умовах ризику та невизначеності і перебувають під впливом факторів, котрі становлять загрозу здійсненню їх ефективної фінансово-економічної діяльності, економічної безпеки і самому існуванню підприємства.

Необхідно також відзначити і суттєві зміни у внутрішньому середовищі, у якому за останні кілька років практично зруйновано систему планування, контролю та аналізу, а нові системи управління, адаптовані до умов ринкової економіки не створено або ж вони потребують суттєвого вдосконалення [2].

Економічна безпека як наука в Україні зародилася на початку 90-х років минулого століття і розглядалася науковцями з позиції захисту комерційної таємниці підприємства.

В подальшому, досліджуючи дане поняття вчені почали виділяти зовнішні впливи на економічну безпеку підприємства, а сам термін «економічна безпека» трактувати як «захищеність економічних інтересів підприємства від впливу несприятливих умов зовнішнього середовища».

До визначень економічної безпеки підприємства, доцільно віднести визначення наведено в праці, котре досить повно розкриває сутність поняття [3]: О.В. Ареф'єва та Т.Б. Кузенко стверджують, що «економічна безпека підприємства є комплексним поняттям і пов'язане не тільки з внутрішнім станом самого підприємства, а й з впливом зовнішнього середовища та із суб'єктами, з якими підприємство вступає у взаємодію». Відтак, вони стверджують, що «стан економічної безпеки підприємства відбиває погодженість та збалансованість його інтересів та інтересів суб'єкта зовнішнього середовища». З цих позицій економічну безпеку підприємства ці науковці пропонують розглядати як «практичне втілення положень теорії ресурсної взаємозалежності, відповідно до якої у своїй діяльності підприємство має враховувати різні інтереси партнерів, коло яких може бути дуже широким».

З проведеної оцінки робіт вчених-економістів з питань економічної безпеки підприємства (з урахуванням того, що вищий навчальний заклад можна розглядати як суб'єкт господарювання, то певні аспекти характеристики економічної безпеки підприємства характерні і для ВНЗ) свідчить, що еволюція цього поняття пройшла шість етапів розвитку, детально описаних в праці [3]:

- перший етап тривав з 1991 року по 1997 рік. Вважалось, що загрози економічній безпеці підприємства виникали зі сторони персоналу, який міг розголосити його таємниці.

- на другому етапі розвитку (1998 – 1999 рр.) поняття «економічна безпека підприємства» почали розглядати можливий негативний вплив на його діяльність зовнішнього середовища.

- для третього етапу розвитку поняття «економічна безпека підприємства» (1999 – 2001 рр.) характерний розгляд цього поняття з позиції окремих аспектів діяльності підприємства.

- паралельно з третім етапом у 1999 році почав свій розвиток четвертий етап, який тривав до 2002 року. Головною ознакою цього етапу є виділення функціональних складових економічної безпеки, а загрози починають розділятися на зовнішні і внутрішні, залежно від кожної складової.

– з 2002 року по 2005 рік тривав п'ятий етап розвитку поняття «економічна безпека підприємства». На цьому етапі розвитку економічна безпека підприємства ототожнюється з ефективним його функціонуванням у ситуації ризику.

– шостий етап розвитку цього поняття почався у 2005 році і триває сьогодні. Його особливістю є розгляд економічної безпеки в залежності від його приналежності: державний заклад чи приватний.

Опираючись на вище написане, можна вважати, що економічна безпека ВНЗ – це такий стан його економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз і гарантує стабільне функціонування та динамічний розвиток [4].

Таким чином, задля підвищення економічної безпеки необхідно на всіх рівнях управління приділяти увагу, попереджувати виникнення або усунення невідворотних загроз економічній безпеці ВНЗ задля підвищення ефективності його діяльності.

Список використаної літератури:

1. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, 19-20, 21-22. – ст. 144.
2. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / за ред. В. М. Гейця. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/>.
3. Дулеба Н.В. Дослідження трансформації поняття «економічна безпека підприємства» 2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2387>.
4. Інтернет конференція Кокорева О. В. «Порівняльний аналіз категорії економічна безпека». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wp.viem.edu.ua/konf_V4_1/art.php?id=0128.